

Mulakam

मूलकं तीक्ष्णमुष्णञ्च कटूष्णं ग्राहि दीपनम् ।
दुर्नामगुल्महृद्रोगवातघ्नं रुचिरं गुरु ॥

सोष्णं तीक्ष्णं च तिक्तं मधुरकटुरसं मूत्रदोषापहारि
श्वासार्षःकासगुल्मक्षयनरुजानाभिश्चूलामयघ्नम् ।
कंठ्यं बल्यं च रुच्यं मलविकृतिहरं मूलकं बालकं स्या-
दुष्णं जीर्णञ्च शोफप्रदमुदितमिदं दाहपित्तास्रदायि ॥
आमं संग्राहि रुच्यं कफपवनहरं पक्वमेतत् कटूष्णम्

भुक्तेः प्राग्भक्षितं चेत् सपदि वितनुते पित्तदाहस्रकोपम् ।
भुक्त्या सार्धं तु जग्धं हितकरबलकृत्, वेशवारेण तच्चेत्,
पक्वं हृद्रोगशूलप्रशमनमुदितं शीलरुग्धारि मूलम् ॥ (Rjn)

Mulaka is tikta, madhura, katu in rasa, tiksna, usna, grahi, guru in guna, usna in veerya, dipana, rucikara, alleviates durnama, gulma, hrdroga, vata, mutradosha, svasa, arsa, kasa, gulma, ksaya, ruja and nabhi sula.

Bala mulaka is usna in veerya, kanthya, balya, rucya and alleviates mala vikrti.

Jirna mulaka is sangrahi, rucya, sopha prada, alleviates kapha and pavana, increasees daha, pitta and asra.

Pakva mulaka is katu in rasa and usna in veerya.

If taken before food it increases pitta, daha and asra.

If taken along with food it is hita kara, bala kara, similarly if it is taken with vesavaram.

If cooked and taken then it pacifies hrdroga and sula, alleviates pain and is sila.

लघुमूलं कटुष्णं स्यात् रुच्यं लघु च पाचनम् ।
दोषत्रयहरं स्वर्यम् ज्वरकासविनाशनम् ॥
नासिकाकण्ठरोगघ्नं नयनामयनाशनम् ॥
महते तदेव रुक्षोष्णं गुरु दोषत्रयप्रदम् ।
स्नेहसिद्धं तदेव स्यात् दोषत्रयविनाशनम् ॥ (Bpn)

Laghu mulaka is katu in rasa, laghu in guna, usna in veerya, rucya, pacana, svarya, alleviates all the three doshas, cures jvara, kasa, nasika kantha roga, nayana maya.

Mahat mulaka is ruksa, guru in guna, usna in veerya, and increases all the three doshas.

Sneha siddha alleviates all the three doshas.

शुष्कं त्रिदोशमनं शोथघ्न गरजिल्लघु ।

तत्पुष्पं कफपित्तघ्नं तत्फलं कफवातजित् ॥ (Rjv)

Suska mulaka is laghu in guna, garajit, pacifies the three doshas and alleviates sotha.

Its puspa is alleviates kapha and pitta.

Its phala alleviates kapha and vata.

बालं दोषहरं वृद्धं त्रिदोषं मारुतापरम् ।
स्निग्धसिद्धं विशुष्कन्तु मूलकं कफवातजितं ॥ (चरक)

Bala mulaka is Dosha hara, Vrddha mulaka is Tridosha maruta para, Snigdha siddha Visuskamulaka is Kapha vata hara.